

3. МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання». Електронний ресурс. Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929\\_029](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_029).

4. МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Електронний ресурс. Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929\\_015](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015).

**Журавльова Т.О.**

кандидат економічних наук,  
доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова  
м. Одеса, Україна*

**Райчева А.С.**

студентка 3 курсу, напряму підготовки «Фінанси і кредит»

## **ОЦІНКА ПРОЦЕСІВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

В сучасній економіці кредит є невід'ємним елементом економічного зростання. Завдяки кредиту скорочується час на задоволення господарських та особистих потреб. Його використовують як великі організації, так і малі виробничі, сільськогосподарські і торгові підприємства. А також держави, уряди, і громадяни. Кредит - це основне джерело задоволення величезного попиту на грошові ресурси. Навіть при найвищому рівні самофінансування, при високо-рентабельному веденні господарства економічні суб'єкти часто відчують брак власних коштів для здійснення інвестицій і поточної основної діяльності. Необхідність у додаткових грошових ресурсах виникають при зриві реалізації готової продукції з тієї чи іншої причини, неблагонадійності постачальників і т.д. Залучення додаткових коштів стає особливо актуальним у зв'язку з глибоким технічним переозброєнням, що вимагає великих інвестицій.

В економічній літературі останніх років багато приділено уваги проблемі кредитування сільськогосподарських підприємств в Україні такими вченими, як М.Я. Дем'яненко, В.М. Алексійчук, П.А. Лайко, П.Т. Саблук, В.О. Паламарчук, М.І. Савлук, Т.Т. Ковальчук та інші.

Метою даної роботи є виявлення та аналіз проблем кредитування підприємств аграрного сектору економіки, а також розробка рекомендацій щодо поліпшення взаємодії банківського і аграрного секторів економіки на засадах забезпечення сталого розвитку економіки країни.

Кредитне обслуговування сільськогосподарських товаровиробників здійснюється державними та комерційними банками, які діють на основі закону України «Про банки та банківську діяльність» [1].

Кредитування банками сільського господарства є специфічним видом активних операцій у зв'язку із особливостями самого вітчизняного агробізнесу. Фактори, що впливають на ризиковість сільського господарства - це фактори, що залежать від специфіки діяльності позичальника і особливостей ведення бізнесу в окремих галузях сільського господарства. Для підприємств, що спеціалізуються на виробництві продукції рослинництва, кредитні ризики можуть відрізнятись від ризиків, що притаманні підприємствам, спеціалізованих на тваринництві [2].

Кредитування аграрних виробників базується на тих принципах, що і кредитування підприємств інших секторів економіки, але має суттєві особливо-

сті. Вони визначаються залежністю відтворювального процесу галузі від природних умов. А це обумовлює:

✓ по-перше, чітку періодизацію процесу виробництва і виключає перерви в ньому, що викликає потребу у забезпеченні надання кредитів аграрним товаровиробникам в строго певний час і в повному обсязі;

✓ по-друге, уповільнений оборот капіталу вимагає збільшення термінів залучення кредитних ресурсів і зниження плати за кредит;

✓ по-третє, нееквівалентність обміну та низький рівень прибутковості аграрного виробництва вимагають зниження плати за кредитом;

✓ по-четверте, низький рівень технічної оснащеності виробництва при високому рівні зношеності техніки та використанні застарілої технології вимагає значного обсягу кредитного забезпечення інвестиційного характеру;

✓ по-п'яте, підвищений рівень ризику аграрного виробництва вимагає застосування адекватного рівня страхового захисту [3].

Досвід банківського кредитування аграрного виробництва свідчить про збитковість галузі, відсутності ліквідного майна, високою ймовірністю неповернення кредитів і не удосконалення законодавчих механізмів, що в свою чергу визначили галузь що не привабливу для банків.

Частка аграрних кредитів у кредитному портфелі банків з кожним роком збільшується, а підприємства аграрного виробництва вважаються одними з найбільш дисциплінованих платників за виникають боргами. Кредити, які були надані за цей час, в основному – це кредити великим аграрним підприємствам і агрохолдингам.

Малі фермерські господарства представлені в кредитних портфелях банків недостатньо. Однак якщо говорити про основні джерела фінансування підприємств аграрного виробництва, то фінансування у формі банківських кредитів, за даними Європейського Фонду Південно Східної Європи (EFSE), становить приблизно чверть всіх доступних ресурсів (25-26%) і знаходиться на другому місці після внутрішнього самофінансування аграрних підприємств (у формі вкладень нерозподіленого прибутку далі в розвиток бізнесу). Така форма фінансування становить близько 56-57%. Невелику частку, 12% у загальній структурі всіх доступних зараз джерел фінансування підприємств агробізнесу, складають особисті заощадження власників фермерських господарств.

Залишки за кредитами, наданими сільськогосподарським корпораціям на кінець січня 2015 року становили 55.0 млрд. грн., що на 0.5%, або 0.3 млрд. грн., менше, ніж у попередньому місяці. Зменшення кредитів відбулося як за рахунок кредитів, наданих у національній валюті (на 0.2% – до 35.3 млрд. грн.), так і за рахунок кредитів, наданих в іноземній валюті (на 1.0% – до 19.7 млрд. грн.).

Кредити, надані сільськогосподарським корпораціям зростали в річному обчисленні швидшими темпами, ніж кредити нефінансовим корпораціям у цілому. В січні 2015 року порівняно з попереднім місяцем їх темп приросту прискорився на 7.3 п. п. – до 34.4%. Кредити нефінансовим корпораціям зросли в річному обчисленні на 13.7%, що на 1.1 п. п. більше, ніж у попередньому місяці.

У розрізі строків погашення в річному обчисленні найвищий темп приросту (61.7%) спостерігався за кредитами зі строком погашення від 1 року до 5 років. Порівняно з попереднім місяцем річна зміна довгострокових кредитів зменшилася на 2.1 п. п. – до 20.2%. Спостерігалось стрімке зростання в річному обчисленні короткострокових кредитів. У січні цей показник підвищився на 12.1 п. п. – до 16.8%.

**Кредити, надані сільськогосподарським корпораціям  
з 01.12.2014 по 01.01.2015 рр.**

Показники	Грудень 2014 року		Січень 2015 року			
	Залишки на кінець періоду млрд. грн.	Зміна в річному обчисленні, %	Залишки на кінець періоду млрд. грн.	Зміна в річному обчисленні, %	Зміна порівняно з попереднім місяцем, %	Частка в загальному обсязі кредитів, %
Усього	55,3	27,1	55,0	34,4	-0,5	100
У національній валюті	35,4	12,2	35,3	19,5	-0,2	64,2
До 1 року	15,6	-9,5	15,1	2,3	-3,3	27,4
Від 1 до 5 років	15,6	44,2	16,1	42,9	2,9	29,2
Більше 5 років	4,2	20,3	4,2	16,9	-0,4	7,6
В іноземній валюті	19,9	66,3	19,7	73,1	-1,0	35,8
До 1 року	9,4	41,7	9,4	51,2	0,3	17,1
Від 1 до 5 років	9,6	106,0	9,4	108,9	-2,6	17,1
Більше 5 років	0,9	32,9	0,9	38	1,9	1,6

Джерело\* [4]

Обсяг нових кредитів, наданих сільськогосподарським корпораціям зменшився порівняно з попереднім місяцем на 35.9% – до 4.9 млрд. грн. У розрізі валют найбільше зменшився обсяг нових кредитів в іноземній валюті (на 38.1%). Нових кредитних договорів у національній валюті було укладено на 35.5% менше, ніж у грудні 2014 року. Показник середнього значення нових кредитів становив у січні поточного року 6.4 млрд. грн.

У січні спостерігалось зростання обсягу нових кредитів у річному обчисленні на 2.2%, виключно за рахунок зростання нових договорів у національній валюті на 21.3%. В іноземній валюті їх обсяг скоротився на 46.9%.

Помилки в ринкових реформах і світова фінансова криза 2008 року негативно вплинули на тренд макроекономічних показників аграрного виробництва України (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка основних макроекономічних показників України 2005-2014рр.**

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	ВВП, млрд.грн	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1316,6	1408,9	1454,9
Валовий випуск аграрної продукції, млрд.грн	92,5	95,7	110,0	152,2	154,2	189,4	253,6	258,3	252,9	252,9
Рентабельність аграрного виробництва, %	12,7	10,0	19,0	12,9	13,4	20,6	26,4	19,7	11,5	20,6
Кредитування аграрного виробництва, млрд. грн	10,4	12,7	11,6	20,1	6,8	26,9	34,5	36,8	54,5	50,2

Аналізуючи показники, вказані в табл. 2, можна зробити висновок, що в 2008 р обсяги кредитування аграрного виробництва України постійно зростали. За період з 2005 по 2008 роки сума кредитів, отриманих суб'єктами аграрного сектора економіки, збільшилася з 10.4 млрд. грн до 20.1 млрд. грн. тобто зросла майже в 2 рази. Однак після фінансової кризи кредитування аграрного виробництва скоротилося в 2 - 3 рази і склала в 2009 році лише 6,8 млрд. грн.. Здійснена діагностика переконує, що обставини ситуації, що склалася свідчать про

фактичну недоступності кредиту в нинішніх умовах, викликані високими відсотками і незадовільною кредитною історією багатьох аграрних виробників. Однак і банківська система знаходиться в такій ситуації і не має багатого потенціалу для нарощування кредитування аграрної галузі, так як вона вважається специфічною для функціонування і зумовлює слабку конкурентоспроможність.

Підводячи підсумки розгляду перспектив розвитку аграрного сектора України в загальноєвропейському контексті можна сказати наступне. По-перше, виходячи з загроз світової продовольчої кризи, роль аграрного сектора економіки України буде підвищуватися незалежно від політичної кон'юнктури. По-друге, щоб зберегти лідируючі позиції на світових ринках продовольства вітчизняним виробникам необхідно прагнути до підвищення якості та безпеки продукції. Потретє, в експортних поставках України повинна переважати частка аграрної продукції більш високого ступеня переробки, що забезпечить мультиплікативний ефект розвитку суміжних галузей і створить додаткову додану вартість.

### **Список літератури:**

1. Владичим У.В. Роль кредитування в економічному зростанні України // Фінанси України. – 2004. – № 1. – С 96.
2. Сомик А. В. Банківське кредитування сільськогосподарських товаровиробників: сучасний стан і проблеми розвитку / А. В. Сомик // Економіка АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2005. – №9. – С. 52-58.
3. Микитенко І.А. Аграрний сектор України за умов становлення нової соціально-економічної системи – глобалізму // Економіка АПК. 2009. – № 2 – <http://www.info-prensa.com/article-534.html>.
4. Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. – 2010. – №7(208). – Режим доступу до журн.: <http://www.bank.gov.ua/Publication/econom.htm>.

**Скарюпина М.Б.**

ст. преподаватель кафедры бухгалтерского учета и анализа хозяйственной деятельности

*Кемеровский государственный сельскохозяйственный институт  
г. Кемерово, Россия*

**Полинкевич А.Б.**

студентка 3 курса, направления подготовки «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»

## **ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА КАК ОСНОВА ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО СЕКТОРА РЕГИОНА**

В связи с переходом экономики нашей страны на рыночные отношения изменяется и отношение к получаемой от экономических субъектов информации. Информация о финансовом состоянии организации, его финансовых результатов становится очень важна для широкого круга пользователей, как внешних – налоговые инспекции, коммерческие банки, акционеры и т.д., так и внутренних – администрация, менеджеры, внутренние финансовые службы организации.

Собственный капитал представляет собой финансовые средства организации, принадлежащие ей на правах собственности и используемые для формирования определенной части активов. Эта часть активов, сформированная за счет инвестированного в них собственного капитала, называется чистыми активами организации [1].